

СХВАЛЕНО

Педагогічною радою

Протокол №1 від 27.08.2025



**Антибулінгова програма
Первомайської гімназії №9
Первомайської міської ради
Миколаївської області
на 2025-2026 н.р.**

ВСТУП

Одним із ключових завдань сучасної освіти є створення безпечного та дружнього середовища, у якому кожна дитина може повноцінно навчатися, розвивати свої здібності та відчувати підтримку з боку ровесників і дорослих. На жаль, у шкільному житті нерідко трапляються ситуації, пов'язані з булінгом (цькуванням), які можуть проявлятися у формі фізичного чи психологічного тиску, словесних образ, соціального відторгнення чи кібербулінгу. Такі явища негативно впливають на емоційний стан учнів, їхню самооцінку, бажання вчитися та навіть на подальший життєвий вибір.

Розуміючи серйозність проблеми та керуючись законодавством України щодо протидії булінгу, наша гімназія вдруге розробляє та впроваджує Програму з протидії булінгу. Попередній досвід реалізації подібної програми показав, що системна робота в цьому напрямі дає позитивні результати: підвищується рівень обізнаності учасників освітнього процесу, зростає культура спілкування, формуються навички ненасильницької поведінки та взаємоповаги. Водночас ми розуміємо, що боротьба з булінгом – це безперервний процес, який вимагає вдосконалення підходів, залучення нових методик та тісної співпраці педагогів, батьків і самих учнів.

Метою цієї програми є:

створення безпечного освітнього простору, де немає місця дискримінації, агресії та приниженню;

формування у здобувачів освіти цінностей толерантності, взаємоповаги та відповідальності;

налагодження дієвої системи попередження, виявлення та реагування на випадки булінгу;

підтримка постійного діалогу між учнями, вчителями та батьками для спільного вирішення проблем.

Реалізація програми ґрунтується на принципах відкритості, співпраці та партнерства. Вона передбачає проведення профілактичних заходів, інформаційно-просвітницьку роботу, розвиток психологічної служби, підвищення кваліфікації педагогів, а також створення ефективних каналів комунікації для повідомлення про випадки булінгу.

Ми переконані, що системна робота у цьому напрямі допоможе не лише знизити рівень проявів булінгу, а й сформувати в учнів гімназії навички позитивної взаємодії, емпатії, впевненості у власних силах, а також підготує їх до активного та відповідального життя у суспільстві.

Програма складається з теоретичного матеріалу і практичної складової – виявлення жертв булінгу або булерів, побудові стратегічних рішень та конкретних методів впливу на учасників булінгу, організації системної роботи в учнівському колективі.

Завдання програми

Профілактичні завдання:

формувати у здобувачів освіти навички ненасильницького спілкування, толерантності та поваги до різноманітності;

розвивати в учнів уміння мирного розв'язання конфліктів, емоційного самоконтролю та відповідальності за власні вчинки;

популяризувати цінності дружби, взаємопідтримки, солідарності через виховні заходи, тренінги, інформаційні кампанії.

Освітньо-просвітницькі завдання:

підвищувати рівень обізнаності учнів, батьків та педагогів щодо сутності булінгу, його форм та наслідків;

ознайомлювати всіх учасників освітнього процесу з їхніми правами та обов'язками у сфері запобігання булінгу;

розробляти та впроваджувати методичні матеріали, інтерактивні заняття, інформаційні ресурси.

Організаційні завдання:

забезпечити ефективну систему виявлення, фіксації та реагування на випадки булінгу;

налагодити чіткий механізм співпраці між педагогами, психологічною службою, адміністрацією та батьками;

створити безпечні канали для звернень учнів та батьків із питань булінгу (анонімні скриньки довіри, електронні форми тощо).

Корекційно-відновлювальні завдання:

надавати психологічну підтримку жертвам булінгу та працювати над відновленням їхньої впевненості й почуття безпеки;

проводити індивідуальну та групову роботу з учнями, які мають схильність до агресивної поведінки.

Моніторингово-аналітичні завдання:

регулярно відстежувати рівень проявів булінгу в гімназії;

аналізувати ефективність заходів програми та за потреби коригувати їх;

залучати учнів до участі в опитуваннях, анкетуваннях, учнівському самоврядуванні для підвищення ефективності програми.

Очікувані результати реалізації програми

1. Створення безпечного освітнього середовища:

- зменшення кількості випадків булінгу та агресивної поведінки серед учнів;
- підвищення рівня довіри учнів до педагогів, адміністрації та психологічної служби;
- формування атмосфери взаємоповаги, підтримки та співробітництва.

2. Зростання рівня обізнаності та відповідальності учасників освітнього процесу:

- учні, педагоги та батьки матимуть чітке уявлення про поняття булінгу, його форми та наслідки;
- усі учасники освітнього процесу знатимуть алгоритм дій у випадках булінгу;

- підвищення готовності учнів і батьків повідомляти про випадки цькування.

3. Розвиток соціально-емоційних навичок учнів:

- формування вміння мирно розв'язувати конфлікти та уникати агресивних форм поведінки;
- розвиток емпатії, відповідальності та культури спілкування;
- зростання рівня толерантності та поваги до різноманітності.

4. Ефективна система реагування на випадки булінгу:

- впроваджені зрозумілі механізми повідомлення, розгляду та вирішення конфліктних ситуацій;
- налагоджена співпраця між педагогами, адміністрацією, психологами та батьками;
- забезпечена своєчасна психологічна допомога постраждалим та робота з кривдниками.

5. Підвищення якості освітнього процесу:

- зростання рівня психологічного комфорту учнів;
- підвищення мотивації до навчання, активності в громадському та творчому житті гімназії;
- формування позитивного іміджу гімназії як безпечного та дружнього освітнього закладу.

Розділ І. Нормативна база

- Постанова КМ України в «Про затвердження порядку взаємодії суб`єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі» від 22.08.2018 р. № 658.

- Закон України від 18.12.2019 р. № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)».

- Наказ МОН України від 02.10.2018 р. № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендації щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами».

- Наказ МОН № 1646 від 28.12.2019 року «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти».

- Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров`я України від 19.08.2014 р. №564/836/945/577 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення».

- Наказ УО від 12.06.2020 № 92 «Про запобігання фактам булінгу та безпечне освітнє середовище в закладах освіти».

- Лист МОН України від 18.05.2018 р. № 1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству».

- Лист МОН України від 29.12.2018 р. № 1/9-790 «Щодо організації роботи у закладах освіти з питань запобігання і протидії домашньому насильству та булінгу».

- Лист Міністерства освіти і науки України від 28.10.2014 р. № 1/9-557 «Методичні рекомендації щодо взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей».

- Лист МОН України від 29.01.2019 р. №1/11-881 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосувань норм Закону України щодо протидії булінгу».

Розділ II. Теоретичні засади

Останнім часом, серед сучасної учнівської молоді надзвичайно загострилася проблема насильства, довготривалих агресивних проявів та зневажання у взаємостосунках між підлітками, здійснюваних дітьми по відношенню один до одного. За своєю сутністю зневажання - це специфічна форма агресивної поведінки, при якій сильніший (авторитетний) учень (або учні) систематично переслідує іншого (слабкого, аутсайдера). Ситуація зневажання не обмежується лише ролями «агресора» та «жертви», вона залучає інших однокласників або учнів, роблячи їх активними або пасивними учасниками цих відносин.

Запобігання та профілактика випадків шкільного насильства є найважливішим завданням адміністрації, педагогів та соціально-психологічної служби, оскільки жорстоке ставлення до дитини неминуче призводить до низки руйнівних наслідків, а саме:

- педагогічних наслідків: шкільна дезадаптація, академічна неуспішність;
- психологічних наслідків: психологічні розлади, закріплення у свідомості негативних уявлень про себе, зниження самооцінки, порушення соціалізації, соціальна дезадаптація;
- медичних наслідків: травматизація, а гірших випадках - суїцид.

Булінг (bullying, від англ. bully - хуліган, забіяка, задирака, грубіян, насильник) – це форма психічного насильства у вигляді утиску, дискримінації, цькування, травлі, бойкоту, дезінформації, псування особистих речей, фізичної розправи. Цей термін означає тривалий процес свідомого жорстокого ставлення (фізичного та психічного) з боку дитини або групи до іншої дитини або інших дітей, які не здатні захистити себе в даній ситуації.

Булінг характеризують чотири головні компоненти:

- I компонент: це агресивна і негативна поведінка;
- II компонент: булінг здійснюється систематично;
- III компонент: булінг відбувається у взаємостосунках, учасники яких мають неоднаковий авторитет (соціометричний статус в колективі) та фізичні можливості;
- IV компонент: булінгова поведінка є навмисною.

Мотивацією до булінгу стають заздрість, помста, відчуття неприязні до жертви, боротьба за лідерство, потреба у підпорядкуванні лідерові або нейтралізації суперника; зіткнення різних субкультур, цінностей, поглядів і невміння толерантно ставитися до них; агресивність і віктимність; наявність у дитини-жертви психічних і фізичних вад; відсутність предметного дозволу; бажання принизити заради задоволення, розваги чи самоствердження. Булінг також може виникати як компенсація за невдачі у навчанні, суспільному житті, а також від тиску та жорстокого поводження батьків чи інших дорослих, при недостатній увазі з боку дорослих тощо. Як крайня міра, коли учень вичерпав всі інші можливості для задоволення своїх потреб, і у випадках, коли учні протестують проти певних правил, виражаючи невдоволення, прагнучи

зруйнувати дещо в своєму оточенні. Булінг у шкільному середовищі може виникати і тоді, коли відбувається боротьба між учнями за вищий статус у груповій ієрархії, при задоволенні своїх соціальних потреб та як інструмент маніпулювання та контролю учнем свого мікросоціуму.

Рольова структура булінгу має три елементи:

- булер, або переслідувач, агресор;
- жертва;
- спостерігачі.

Булінг проявляється в багатьох формах: є вербальна, фізична, соціальна форми булінгу, а також кіберзалякування.

Стаття 1. Вербальний булінг

Словесне знуцання або залякування за допомогою образливих слів, яке включає в себе постійні образи, погрози й неповажні коментарі про кого-небудь (про зовнішній вигляд, релігію, етнічну приналежність, інвалідність, особливості стилю одягу і т. п.).

Стаття 2. Фізичний булінг

Фізичне залякування або булінг за допомогою агресивного фізичного залякування полягає в багаторазово повторюваних ударах, стусанах, підніжках, блокуванні, поштовхах і дотиках небажаним і неналежним чином.

Стаття 3. Соціальний булінг

Соціальне залякування або булінг із застосуванням тактики ізоляції припускає, що когось навмисно не допускають до участі в роботі групи, трапеза це за обіднім столом, гра, заняття спортом чи громадська діяльність.

Стаття 4. Кіберзалякування

Кіберзалякування (кібернасильство) або булінг у кіберпросторі полягає у звинуваченні когось з використанням образливих слів, брехні та неправдивих чуток за допомогою електронної пошти, текстових повідомлень і повідомлень у соціальних мережах. Сексистські, расистські та подібні їм повідомлення створюють ворожу атмосферу, навіть якщо не спрямовані безпосередньо на дитину.

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Типові риси учнів, схильних ставати булерами (за норвезьким психологом Ольвеусом):

- відчують сильну потребу панувати й підпорядковувати собі інших учнів або учениць, переслідуючі власні цілі;

- імпульсивні; часто зухвалі та агресивні в ставленні до дорослих (передусім батьків вчителів);

- не виявляють співчуття до своїх жертв;

- зазвичай фізично сильніші за інших.

Типові риси потерпілих (жертви булінгу):

- полохливі, вразливі, замкнуті, соромливі; часто тривожні, невпевнені в собі, мають низьку самооцінку; схильні до депресії;

- часто не мають ж одного близького друга або близьку подругу та успішніше спілкуються з дорослими, ніж із однолітками;

- можуть бути фізично слабшими за своїх ровесників.

Типові риси спостерігачів:

- відчуття провини;

- відчуття власного безсилля;

- небажання/нерозуміння власної ролі.

Ці риси є водночас і причиною, і наслідком булінгу.

Деякі психологи фіксують увагу не стільки на індивідуальних властивостях дитини, скільки на її місці в групі. Ті діти, які активно не включені в групові процеси, тримаються осібно, менш товариські, як правило, є аутсайдерами і їх (інколи більш обдарованих і талановитих) не люблять у групі. У таких випадках знаходиться хтось, хто бере на себе роль виконавця групової волі. У результаті виникає булінг.

Хто може бути жертвою булінгу:

- діти, які не можуть захистити себе, фізично слабші за своїх однолітків;

- невпевнені в собі діти, замкнуті, мовчазні;

- діти, які уникають певних місць у закладі (наприклад, на перерві сидять у класі);

- діти, які часто не мають ні одного близького друга, краще спілкуються з дорослими ніж з однолітками;

- діти, які відрізняються від інших будь-чим.

Хто може бути агресором:

- вони зазвичай фізично сильніші за інших;

- виділяються зовнішністю, манерою поведінки, одягом;

- вони часто зухвалі та агресивні в ставленні до дітей та дорослих;

- мають досить велике коло друзів або однодумців та ін.

Хто може бути спостерігачами:

- діти з кола кривдника або кривдниці;

- однокласники або однокласниці;

- випадкові учні або учениці;

- всі, хто бачить ситуацію булінгу.

Наслідки булінгу. Потерпілий або потерпіла (жертва булінгу)

- Замкнутість

- Страх

- Безсоння

- Низька самооцінка
 - Агресія
 - Погіршення здоров'я
 - Тривожність
 - Залежності
 - Потрапляння під вплив
 - Самотність
 - Суїцидальні настрої та інші негативні наслідки
- Кривдник або кривдниця (Булер)**
- Агресивна поведінка
 - Прояви насильства
 - Скоєння правопорушення
 - Відторгнення колом друзів, однокласників
 - Байдужість до почуттів інших
 - Невміння спілкуватися спокійно
 - Сприймається оточуючими, як агресор
 - Постійне перебування в конфлікті
 - Непорозуміння з батьками/педагогами
 - Погіршення здоров'я та інші негативні наслідки

Як відрізнити звичайний конфлікт від булінгу

Варто пам'ятати, що не кожен конфлікт є булінгом. Цькування — це тривалі, повторювані дії, а одинична сутичка між учасниками таким не може вважатися. Наприклад, якщо друзі посварилися та побилися чи діти разом весело штовхалися, але одна із них впала і забилася — це не вважається булінгом. Проте, якщо однолітки на чолі з булером регулярно наслідки, принижували або ховали та кидали речі дитини, штовхали, не вперше нецензурно обзивали та били, викладали в соцмережі непристойні чи відфотошоплені знімки дитини — потрібно негайно діяти.

Що робити, якщо ваша дитина стала жертвою булінгу

Зберігайте спокій, будьте терплячими, не потрібно тиснути на дитину. Поговоріть з нею, дайте їй зрозуміти, що ви не звинувачуєте її в ситуації, що склалася, готові її вислухати і допомогти.

Запитайте, яка саме допомога може знадобитися дитині, запропонуйте свій варіант вирішення ситуації. Поясніть дитині, до кого вона може звернутися за допомогою у разі цькування (психолог, вчителі, керівництво гімназії, старші учні, батьки інших дітей, охорона, поліція).

Повідомте керівництво навчального закладу про ситуацію, що склалася, і вимагайте належного її урегулювання. Підтримайте дитину в налагодженні стосунків з однолітками та підготуйте її до того, що вирішення проблеми булінгу може потребувати певного часу.

У разі, якщо вирішити ситуацію з булінгом на рівні закладу не вдається — повідомте поліцію.

Що робити, якщо ви стали свідком булінгу

Втрутитися і припинити цькування — булінг не слід ігнорувати.

Зайняти нейтральну позицію в суперечці — обидві сторони конфлікту потребують допомоги.

Пояснити, які саме дії вважаєте булінгом і чому їх варто припинити.

Уникати в спілкуванні слів «жертва» та «агресор», аби запобігти тавруванню і розподілу ролей.

Повідомити керівництво навчального закладу про ситуацію, що склалася, і вимагати вжити заходів щодо припинення цькування.

Ситуації з фізичним насильством потребують негайного втручання.

Що робити, якщо ваша дитина агресор

Відверто поговоріть з дитиною про те, що відбувається, з'ясуйте мотивацію її поведінки.

Уважно вислухайте дитину, з повагою поставтеся до її слів.

Поясніть дитині, що її дії можуть бути визнані насильством, за вчинення якого настає відповідальність.

Чітко і наполегливо попросіть дитину припинити таку поведінку, але не погрожуйте обмеженнями і покараннями. Повідомте їй, що будете спостерігати за її поведінкою.

Зверніться до шкільного психолога і проконсультуйтеся щодо поведінки своєї дитини під час занять — агресивна поведінка і прояви насильства можуть бути ознакою серйозних емоційних проблем.

Розділ III. Реагування та протидія булінгу

Обов'язки працівників закладу:

Керівник закладу освіти:

- сприяє здоровому способу життя здобувачів освіти та працівників закладу освіти;
- забезпечує створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування);
- розробляє, затверджує та оприлюднює план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти.

Соціальний педагог закладу освіти:

- сприяє формуванню у здобувачів освіти відповідальної поведінки, культури здорового способу життя, збереженню репродуктивного здоров'я;
- сприяє попередженню конфліктних ситуацій, що виникають під час освітнього процесу;
- здійснює розробку та проведення профілактичних, інформаційно-освітніх заходів у закладах освіти з метою захисту прав і свобод, формування у дітей ціннісних життєвих навичок та моделей поведінки;
- інформує учасників освітнього процесу щодо контактних даних національної поліції, психологів, медиків, «гарячих ліній», куди вони можуть звертатися, якщо вони стали жертвами або свідками булінгу.

Практичний психолог закладу освіти:

- здійснює реалізацію розвивальних, профілактичних, просвітницьких, корекційних програм;
- сприяє формуванню у здобувачів освіти відповідальної та безпечної поведінки в ситуаціях ризику, навичок здорового способу життя;
- сприяє попередженню будь-яких видів і форм насильства та конфліктів серед здобувачів освіти.

Педагогічні працівники закладу освіти зобов'язані:

- сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню навичок здорового способу життя, дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я.

Педагогічні працівники та інші особи, які залучаються до освітнього процесу зобов'язані:

- захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психологічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою.

Алгоритм діяльності директора гімназії при виникненні ситуації булінгу

1. Директор гімназії у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування):

- невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування);
- за потреби викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- повідомляє службу у справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;
- повідомляє центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг;
- скликає засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) (далі - комісія) не пізніше, ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення.

Алгоритм діяльності педагогічних та інших працівників гімназії при виникненні ситуацій булінгу

Педагогічні та інші працівники закладу освіти у разі, якщо вони виявляють булінг (цькування), зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
- за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- звернутись (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;
- повідомити директора гімназії та принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

Роль учителя у такому алгоритмі чітко визначена. Учитель має надавати дитині агресору та постраждалій дитині лише первинну допомогу, а потім передавати її фахівцям соціально-психологічної служби гімназії.

Алгоритм діяльності соціально-психологічної служби при виникненні ситуацій булінгу

- Накопичення матеріалів, що підтверджують актуальність проблеми у певному класі. Збір необхідної інформації психологом та соціальним педагогом про прояви булінгу серед підлітків у школі.
- Діагностика психологічної атмосфери, системи взаєностосунків між однокласниками, соціометрія у класних колективах, де виявлено булінг.
- Виявлення булерів, а також реальних та потенційних жертв.
- Створення умов недопущення явища булінгу.
- Швидке і грамотне роз'єднання жертви з відповідними стресовими впливами булерів.
- Узагальнення результатів спостережень та діагностики психологічної атмосфери у класному колективі.
- Визначення переліку можливих дій, спрямованих на припинення агресивної поведінки учнів. Вибір найефективніших способів досягнення мети.
- Індивідуальна або групова (за необхідністю) психологічно-корекційна робота з жертвами булінгу.

Терміни подання та розгляду заяв або повідомлень про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти

1. Здобувачі освіти, працівники та педагогічні працівники, батьки та інші учасники освітнього процесу, яким стало відомо про випадки булінгу (цькування), учасниками або свідками якого стали, або підозрюють його вчинення по відношенню до інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб зобов'язані повідомляти керівнику закладу.
2. Повідомлення можуть бути в усній та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.
3. Заяви, що надійшли на електронну пошту закладу отримує секретар, яка зобов'язана терміново повідомити керівника закладу та відповідальну особу.
4. Рішення про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб видається керівником закладу протягом 1 робочого дня з дати подання заяви.
5. Розслідування випадків булінгу (цькування) уповноваженими особами здійснюється протягом 3 робочих днів з дати видання рішення про проведення розслідування.
6. За результатами розслідування протягом 1 робочого дня створюється Комісія та призначається її засідання на визначену дату, але не пізніше, ніж через 3 робочих дні після створення Комісії.
7. Директор гімназії зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей про кваліфікований Комісією випадок булінгу (цькування) протягом одного дня.

Склад комісії, права та обов'язки її членів

1. Склад комісії затверджує наказом директор гімназії. Комісія виконує свої обов'язки на постійній основі.

2. Склад комісії формується з урахуванням основних завдань комісії.

Комісія складається з голови, заступника голови, секретаря та не менше, ніж п'яти її членів.

До складу комісії входять педагогічні (науково-педагогічні) працівники, у тому числі практичний психолог та соціальний педагог (за наявності) закладу освіти, представники служби у справах дітей та центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

До участі в засіданні комісії за згодою залучаються батьки або інші законні представники малолітніх або неповнолітніх сторін булінгу (цькування), а також можуть залучатися сторони булінгу (цькування), представники інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) в гімназії.

3. Головою комісії є директор гімназії.

Голова комісії організовує її роботу і відповідає за виконання покладених на комісію завдань, головує на її засіданнях та визначає перелік питань, що підлягають розгляду.

Голова комісії визначає функціональні обов'язки кожного члена комісії.

У разі відсутності голови комісії його обов'язки виконує заступник голови комісії.

У разі відсутності голови комісії та заступника голови комісії обов'язки голови комісії виконує один із членів комісії, який обирається комісією за поданням її секретаря.

У разі відсутності секретаря комісії його обов'язки виконує один із членів комісії, який обирається за поданням голови комісії або заступника голови комісії.

4. Секретар комісії забезпечує підготовку проведення засідань комісії та матеріалів, що підлягають розгляду на засіданнях комісії, ведення протоколу засідань комісії.

5. Член комісії має право:

- ознайомлюватися з матеріалами, що стосуються випадку булінгу (цькування), брати участь у їх перевірці;
- подавати пропозиції, висловлювати власну думку з питань, що розглядаються;
- брати участь у прийнятті рішення шляхом голосування;
- висловлювати окрему думку усно або письмово;
- вносити пропозиції до порядку денного засідання комісії.

6. Член комісії зобов'язаний:

- особисто брати участь у роботі комісії;
- не розголошувати стороннім особам відомості, що стали йому відомі у зв'язку з участю у роботі комісії, і не використовувати їх у своїх інтересах або інтересах третіх осіб;

- виконувати в межах, передбачених законодавством та посадовими обов'язками, доручення голови комісії;
 - брати участь у голосуванні.
7. Рішення Комісії реєструється в окремому журналі, зберігається в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.

Реагування на доведені випадки булінгу

1. На основі рішення комісії з розгляду випадків булінгу (цькування), яка кваліфікувала випадок як булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, директор гімназії:
 - повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти;
 - забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).
2. Заходи здійснюються заступником директора з виховної роботи у взаємодії з практичним психологом гімназії та затверджуються директором гімназії.

Відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування)

Відповідальність за булінг (цькування) встановлена статтею 173 п.4 Кодексу України про адміністративні правопорушення такого змісту: «Стаття 173 п.4».

Булінг (цькування) тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 20 до 40 годин.

Діяння, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, тягне за собою накладення штрафу від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин.

Діяння, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 20 до 40 годин.

Діяння, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин.

Неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.

Запобігання та протидія булінгу (цькування) в закладі освіти

1. Ознайомлення учасників освітнього процесу з нормативно-правовою базою та регулюючими документами щодо попередження проблеми насилля в освітньому середовищі.

Ініціювання, обговорення та планування спільних дій адміністрації, соціально-психологічної служби, педагогічного колективу, учнівського самоврядування та батьківської громадськості, спрямованих на подолання виявлених недоліків у роботі гімназії з окресленої проблеми.

2. Проведення зустрічей, круглих столів, семінарів, тренінгів із залученням представників правоохоронних органів, служб соціального захисту, медичних установ та інших зацікавлених організацій.

3. Створення інформаційних куточків для учнів із переліком організацій, до яких можна звернутися у ситуації насилля та правопорушень.

4. Ознайомлення дітей з інформацією про прояви насильства та його наслідки.

5. Просвіта батьків засобами веб-сайту, інформаційного стенду, індивідуальних та групових консультацій.

Батьківські збори як одна із форм організації спільної діяльності батьків, учителів, практичного психолога та соціального педагога, яка передбачає їх спілкування з метою обговорення актуальних питань навчання і виховання, ухвалення рішень.

Консультації - форма роботи з батьками, яка передбачає надання фахівцями психологічної служби допомоги батькам із різних проблем родинного виховання.

6. Педагогічний консилиум - форма спілкування учнів, учителів, фахівців психологічної служби навчального закладу та батьків, метою якої є цілісне, різнобічне вивчення особистості учня, вироблення єдиної педагогічної позиції; визначення головних напрямів удосконалення виховного процесу зусиллями вчителів, батьків, самого учня;

тренінги спілкування, методики оволодіння аутотренінгом.

7. Для успішного попередження та протидії насильству проводити заняття з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в гімназії відображається в плані заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти.

Розділ IV. Моніторинг за реалізацією антибулінгової політики

1. Директор закладу призначає уповноважену особу за реалізацію антибулінгової політики.
2. Призначена особа відповідає за реалізацією антибулінгової політики, реагування на будь-які сигнали щодо його порушення, а також за внесення пропозицій стосовно внесення змін до антибулінгової політики.
3. Щороку відповідальна особа повинна проводити загальний моніторинг рівня виконання вимог антибулінгової політики працівниками гімназії.
4. Під час проведення такого загального моніторингу працівники закладу можуть подавати пропозиції стосовно внесення змін до антибулінгової політики та повідомляти про порушення її вимог на території закладу.
5. На основі результатів анкет працівників закладу відповідальна особа має підготувати звіт та передати його директору закладу. Враховуючи результати моніторингу, директор повинен внести необхідні зміни до антибулінгової політики та повідомити про них працівників закладу.

Показники виконання вимог Антибулінгової політики

1. У гімназії запроваджено реалізацію Антибулінгової політики, яка містить принципи захисту дітей від насильства.
2. Стратегія Антибулінгової політики визначає такі питання:
 - порядок повідомлення та втручання, де поетапно зазначено, що слід робити, коли дитина стала жертвою насильства або її безпеці загрожують незнайомі люди, члени родини чи працівники гімназії;
 - правила захисту особистих даних, які визначають методи збереження та поширення інформації про дітей;
 - правила захисту зображень дітей, які визначають, як можна знімати дітей на фото або відео та поширювати їх зображення;
 - правила доступу дітей до мережі Інтернет і їх захисту від шкідливих матеріалів, розміщених у ній, включно з призначенням особи або осіб, відповідальних за нагляд за безпечним використанням комп'ютерної мережі.
 - принципи безпечних відносин між працівниками школи та дітьми, включно з повним описом поведінки, яка є неприйнятною при спілкуванні з дітьми.
4. Директором гімназії призначено особу, відповідальну за реалізацію Антибулінгової політики, при цьому чітко визначено всі її завдання.

Гімназія проводить навчання своїх працівників з питань захисту дітей від насильства та надання їм допомоги в небезпечних ситуаціях.

1. Усі працівники гімназії ознайомлені з Антибулінговою політикою.
2. Усі працівники гімназії знають, як розпізнати чинники ризику й ознаки насильства проти дітей, а також правові аспекти захисту дітей (обов'язковість втручання для залучення правоохоронної системи).
3. Учителі та класні керівники гімназії пройшли навчання з методів та інструментів, які використовуються для навчання дітей захисту від насильства

та зловживань (також при використанні Інтернету), мають плани відповідних занять і навчальні матеріали для дітей.

4. Класні керівники та вчителі пройшли інструктаж з питань запобігання випадкам знущань над однолітками серед дітей і реагування на них.

5. Працівники гімназії мають доступ до інформації про можливість отримання допомоги у випадках, коли підозрюється застосування насильства проти дітей, разом із контактними даними місцевих установ, які працюють в області захисту дітей і надають допомогу в надзвичайних ситуаціях.

Гімназія проводить навчання батьків з питань виховання без застосування насильства та захисту дітей від насильства.

1. На веб-сайті гімназії для батьків є вся необхідна інформація з таких питань:
 - виховання дітей без застосування насильства;
 - захист дітей від насильства та зловживань, загрози для дітей у мережі Інтернет;
 - можливості для вдосконалення навичок виховання;
 - контактні дані установ, які надають допомогу в складних ситуаціях.
2. Усі батьки ознайомилися з Антибулінговою політикою.

Показники виконання вимог:

- кількість батьків, ознайомлених з Антибулінговою політикою.

У гімназії дітей навчають, які права вони мають і як вони можуть захистити себе від насильства.

1. На годинах спілкування організовано заняття для дітей з питань прав дитини та захисту від насильства і зловживань (також у мережі Інтернет).
2. Діти знають, до кого вони мають звертатися за порадами та допомогою у випадках насильства і зловживань.
3. У гімназії є електронні навчальні матеріали для дітей з питань прав дитини, захисту від ризиків насильства та зловживань, правил безпечної поведінки в мережі Інтернет.
4. Діти мають доступ до інформації про права дитини та можливості отримання допомоги в складних ситуаціях, зокрема про безкоштовні гарячі лінії для дітей і молоді на сайті закладу.

Гімназія проводить моніторинг своєї діяльності та регулярно перевіряє її на відповідність прийнятим правилам захисту дітей.

1. Прийняті правила та процедури для захисту дітей переглядаються щонайменше один раз на рік.
2. У рамках проведення контролю за дотриманням правил і процедур для захисту дітей у гімназії проводяться консультації з дітьми та їхніми батьками (опікунами).
3. Щорічно готується внутрішній звіт про виконання в гімназії Антибулінгової політики.

Заключні положення

1. Антибулінгова політика чинна з дня її оприлюднення.
2. Оприлюднення документа має відбутися через його розміщення на сайті гімназії.

План заходів Первомайської гімназії №9
щодо запобігання і протидії булінгу, мобінгу, секстингу, домашнього
насильства серед учасників освітнього процесу на 2025/2026 н. р.

№	Заходи	З ким проводилися	Термін	Відповідальний
I. Інформаційно-профілактичні заходи				
1.	Інструктивна нарада щодо питань профілактики булінгу (цькування) в учнівських колективах.	Вчителі, інші працівники закладу	01.09.2025	Заст. дир з ВР, соц. педагог
2.	Вивчення законодавчих документів, практик протидії цькуванню педагогічними працівниками	Вчителі	Протягом року	Заст. дир з ВР, соц. педагог
3.	Інструктаж (алгоритм дій) в разі виявлення випадку булінгу	Педагоги, інші працівники закладу	01.09.2025	Заст. дир з ВР
4.	Опрацювання механізмів звернення про випадки булінгу (цькування) із здобувачами освіти, батьками	Здобувачі освіти, їх батьки	Протягом року	Заст. дир з ВР, Соц. педагог
5.	Контроль стану попередження випадків булінгу, домашнього насильства	Класні керівники, соц. педагог, педагог-організатор, заст. дир з ВР	Постійно	Заст. дир з ВР
6.	Самоосвітня діяльність педагогів з питання профілактики булінгу в освітніх закладах (перегляд вебінарів, модулі, курси при МОППО)	Педагоги	Протягом року	Заст. дир з ВР
II. Формування навичок дружніх стосунків здобувачів освіти				
1.	Проведення ранкових зустрічей з метою формування навичок дружніх стосунків	Учні класів 1-4	Протягом року	Класні керівники
2.	Створення морально безпечного освітнього простору, формування позитивного мікроклімату та толерантної міжособистісної взаємодії в ході годин	Учні класів 1-9	Протягом року	Педагогічний колектив

	спілкування, тренінгових занять				
3.	Класні години «Ми – проти булінгу», «Школа без насильства».	Учні класів	1-9	Вересень 2025 року	Класні керівники
4.	Тиждень протидії булінгу та домашньому насильству	Учні класів	1-9	Вересень 2025 року	Класні керівники, педагог-організатор, соц. педагог
5.	Обговорення правил поведінки в класах, у навчальному закладі, оформлення правил, розміщення в класних куточках.	Учні класів	1-9	Вересень	Класні керівники
6.	Тематичні уроки та виховні заходи до Всесвітнього дня запобігання насильству (2 жовтня).	Учні класів	1-9	Жовтень 2025 року	Класні керівники
7.	Листівки, колажі, бюлетені антибулінгового спрямування	Учні класів	1-9	Жовтень 2025 року	Класні керівники, педагог-організатор
8.	Інформаційні години. «Кібербулінг: як захистити себе та інших».	Учні класів	1-9	Жовтень 2025 року	Класні керівники, педагог-організатор
9.	Відпрацювання теми особистої гідності в ході вивчення літературних творів, на уроках історії	Учні класів	5-9	Протягом року	Вчителі-предметники
10	Проведення всеукраїнської акції «16 днів проти насильства»	Учні класів	1–9	Листопад 2025	Соціальний педагог
11	Спільні учнівські проекти «Шкільний простір дружби».	Учні класів	1–9	Листопад 2025	Класні керівники
12	Тематичні години спілкування до Міжнародного дня толерантності	Учні класів	1–9	15.11-19.11.2025	Класні керівники
13	Проведення заходів в рамках Всеукраїнського тижня права	Учні класів	1-9	Грудень	Класні керівники Учитель правознавства
14	Практичне заняття «Емоційне Благополуччя»	Учні класів	5-6	Січень	Класні керівники

15	Тиждень безпечного інтернету	Учні класів	1-9	Лютий 2026	Класні керівники
16	Флешмоб «Посміхнись»	Учні класів	1-9	Березень	Класні керівники
17	Онлайн-кампанія серед учнів «#ЗупинимоБулінгРазом».	Учні класів	5-9	Квітень	Педагог-організатор, класні керівники
18	Інтерактивні ігри «Ми різні – ми рівні»	Учні класів	1-9	Травень	Класні керівники

III. Соціально-психологічний супровід

1.	Консультування класних керівників психологом, соціальним педагогом з проблемних ситуацій	Класні керівники 1-9 класів		Протягом року	Практичний психолог, соціальний педагог
2.	Консультаційний пункт. Діалог “Виникло питання”	Учні класів	1-9	Протягом року	Соціальний педагог
3.	Створення бази даних учнів “групи ризику”	Учні		2 рази на рік вересень 2025; січень 2026	Соціальний педагог, практичний психолог
4.	Складання плану роботи з дітьми «групи ризику»	Учні «групи ризику»		до 19.09.2025	Соц. педагог, практичний психолог
5.	Проведення консультації психолога, соціального педагога з питань взаємовідносин батьків і дітей	учнів класів, їх батьки	1-9	Протягом року	Соц. педагог, практичний психолог
6.	Дослідження дитячих колективів (спостереження, соціометрія).	Учні класів	2-9	Жовтень	Соц. педагог, практичний психолог
7.	Співбесіди з класними керівниками за результатами діагностування класних колективів	Класні керівники, вчителі-предметники		Жовтень-листопад	Соц. педагог, практичний психолог

IV. Навчання співробітників

1.	Навчальне заняття з елементами тренінгу «Розпізнавання та реагування на випадки булінгу».	Педагоги		22.09.2025	Соціальний педагог
2.	Тематичний брифінг з переглядом та обговоренням відеосюжетів для педагогів щодо ненасильницьких методів поведінки та	Педагоги		09.01.2026	Соціальний педагог

	виховання, вирішення конфліктів, управління власними емоціями та подолання стресу			
3.	Індивідуальні консультації «Виявлення та реагування на насильство у гімназії: булінг, кібербулінг та домашнє насильство».	Педагоги	Протягом навчального року	Заст. дир з ВР, соціальний педагог
4.	Тренінг «Клас як безпечне середовище».	Класні керівники	23.03.2026	Соціальний педагог
<i>V. Робота з батьками</i>				
1.	Робота консультаційного пункту «Виникло питання»	Батьки учнів 1-9 класів	Протягом навчального року	Заступник директора з ВР, соціальний педагог
2.	Практикум «Як виховувати без насильства»	Батьки учнів 1-9 класів	26.03.2026	Педагог-організатор, соціальний педагог
3.	Ознайомлення з пам'ятками для батьків про порядок реагування та способи повідомлення про випадки булінгу (цькування) щодо дітей, заходи захисту та надання допомоги дітям	Батьки учнів 1-9 класів	Вересень	Класні керівники
4.	Батьківські збори «Вирішення конфліктів мирним шляхом»	Батьки учнів 1-9 класів	18.09.2025	Заступник директора з ВР
<i>VI. Створення інформаційних матеріалів</i>				
1.	Оновлення розділу «Протидія та запобігання булінгу» на сайті гімназії: • Антибулінгова програма Первомайської гімназії №9; • план заходів щодо протидії булінгу на 2025/206 н. р.; • порядок реагування на доведені випадки булінгу в закладі освіти; • правила поведінки	Учні, батьки, педагоги	до 08.09.2025	Заст. дир з ВР

	здобувача освіти; • зразок заяви про випадок булінгу; • телефони Національних «гарячих ліній»			
2.	Алгоритм дій при виявленні випадків булінгу	Учасники освітнього процесу	до 08.09.2025	Заст. дир з ВР
3.	Встановлення інформаційної скриньки для повідомлень про випадки булінгу (цькування)	Учасники освітнього процесу	до 08.09.2025	Педагог-організатор